

MANIFEST SOBRE DUES LLENGÜES DE LA CULTURA UNIVERSAL

L'Eurocongrés 2000 s'adreça respectuosament als màxims representants de la Comissió Europea i dels estats espanyol, francès i italià, i, en relació a la situació de les llengües occitana i catalana en els seus territoris, formula les següents consideracions i sol·licituds:

I

CONSIDERACIONS D'ORDRE HISTÒRIC I CULTURAL

El 26 de maig de 2001, sota el patronatge de les més altes autoritats europees, s'obria solemnement a Narbona l'Eurocongrés 2000 dels espais occitans i catalans, que compta amb el suport de centenars d'entitats i milers de ciutadans. L'objectiu d'aquesta iniciativa cívica és contribuir a la definició operativa d'una zona transestatal de produccions i d'intercanvis de naturalesa cultural, econòmica i social, portadors d'innovació i de modernitat.

Aquesta zona, punt d'encreuament de les relacions de l'Europa sud-occidental, del món atlàntic i de la Mediterrània, es defineix per diversos criteris històrics, però, per sobre de tot i indubtablement, per criteris lingüístics.

Sembla indispensable, en aquesta ocasió de gran transcendència, subratllar com són d'importants per a la cultura universal aquest dos conjunts emparentats i aliats.

Pel que fa a l'occità, en les seves tres formes principals, nord-occità, sud-occità (llenguadocià i provençal) i gascó, abasta el terç sud del territori francès (regions d'Aquitània, Migdia-Prineus, Provença-Alps-Costa Blava, Alvèrnia, Llemosí i part del Llenguadoc-Rosselló i de Roine-Alps), la Val d'Aran dins la comunitat autònoma de Catalunya, a l'Estat espanyol, i onze valls piemonteses a l'Estat italià. Va ser la primera de les llengües romàniques a deslligar-se de l'origen llatí i esdevenir llengua

escrita de les relacions socials. Però sobretot, en esdevenir l'instrument de la poesia dels trobadors, va introduir a Europa –i després, a través d'aquesta, a tot el món occidental– la primera cultura poètica moderna. És generalment reconegut que, al començament del segle XIII, les terres d'oc, sota diversos poders dinàstics, constituïen una àrea de progrés intel·lectual, moral i social que podia servir de matriu a una Europa nova, tolerant i pacífica.

Però entre els segles XIII i XV, el procés d'integració estatal i la normalització intel·lectual i política van comprometre definitivament aquestes oportunitats humanistes. Van seguir quatre segles d'utilització del territori només per als interessos d'un Estat centralitzat i d'un poder situat al nord, amb la conseqüència principal d'una reducció lingüística que va afectar inicialment l'ús escrit i seguidament l'oral. Durant tot aquest període, l'àrea occitana no va, però, deixar de produir en la seva llengua una literatura de qualitat, fenomen que havia de prendre al segle XIX l'aspecte d'una Renaixença mundialment reconeguda (com ara el premi Nobel de Literatura atorgat a Frederic Mistral el 1904). És a mitjan segle XX que la situació es desbloqueja una mica i es tolera l'ensenyament reduït i facultatiu de la llengua occitana a l'escola pública (Llei de 1951, anomenada Llei Deixonne).

Actualment, a l'Estat francès hi ha en perspectiva un major reconeixement a nivell escolar, mentre que a l'Estat italià una llei recent li dona més esperances i, a l'Estat espanyol, a la Val d'Aran l'occità és cooficial gràcies a l'Estatut d'Autonomia de Catalunya.

Pel que fa al català, com l'occità, amb el qual manté parentiu, és una llengua romànica que s'individualitza a l'alta Edat Mitjana.

Entre els segles IX i XII, el domini políticolingüístic català avançà vers el sud amb la participació de gent procedent de les terres d'Oc. Al començament del segle XIII, paral·lelament a una prosa en català, la llengua dels trobadors s'ha adoptat com a llengua de la poesia catalana. Els comtes de Barcelona, que han esdevingut també reis d'Aragó, s'impliquen en la defensa de les terres occitanes. El trencament es produeix com a conseqüència de la batalla de Muret i el posterior tractat de Corbeil. Entre els segles XIII i XV, la llengua catalana continua la seva expansió amb la conquesta de les Illes Balears i del Regne de València. Fruit de l'expansió catalanoaragonesa per la Mediterrània, hi ha a Sardenya una ciutat de parla catalana: l'Alguer. És una època en què a Barcelona, València i Mallorca, en relació encara amb centres intel·lectuals occitans com Montpeller i Avinyó, es desenvolupa una cultura catalana filosòfica, científica i literària que esdevé una de les grans cultures de l'Europa medieval.

Amb la unió dinàstica dels regnes de les corones Catalanoaragonesa i de Castella, i el basculament econòmic cap a l'Atlàntic, es va iniciar un període de retrocés que es va veure accelerat amb l'annexió de la Catalunya Nord a la corona de França a mitjan segle XVII, i amb la pèrdua dels drets dels diversos pobles de l'antiga Confederació Catalanoaragonesa després de la guerra de successió, a l'inici del segle XVIII.

Al segle XIX, s'inicia una forta renaixença cultural i econòmica que, per la pressió del poble català, esdevé un potent moviment social i polític (principalment a Catalunya, però també a les Illes Balears i al País Valencià), que fa que la llengua reconquereixi les seves posicions.

Avui, la llengua catalana és l'única llengua oficial al Principat d'Andorra i, després del llarg parèntesi de la persecució franquista, és cooficial amb el castellà a Catalunya, Illes Balears i País Valencià. A la França, el Govern d'Aragó estudia la fórmula per fer-la esdevenir cooficial, tal com també succeeix a L'Alguer per part del Govern italià i, en canvi, a la Catalunya Nord, dins l'Estat francès, no gaudeix encara de suficient reconeixement ni protecció.

El català, per la demografia del seu territori i pel nombre de persones que el saben parlar, ocupa el setè lloc dins de les llengües de la Unió Europea, i el novè lloc en la futura Unió, ampliada fins a 27 estats.

II

CONSIDERACIONS D'ORDRE JURÍDIC

Des d'un punt de vista jurídic, nombrosos textos internacionals abonen el reconeixement que es demana de les llengües catalana i occitana en el marc de l'Estat francès i de l'Estat italià:

1. En allò que respecta a la **Conferència sobre la Seguretat i la Cooperació a Europa**:

- El *Document de Copenhaguen*, de 29 de juny de 1990, la *Carta de París per a una nova Europa*, de 21 de novembre de 1990, i el document redactat per la reunió d'experts de Ginebra de 19 de juliol de 1991, seguint les previsions fetes en la *Carta de París*.

2. En allò que respecta al **Consell d'Europa**:

- La *Recomanació relativa als problemes de l'educació i de la cultura posats per les llengües minoritàries i els dialectes a Europa*, de 7 d'octubre de 1981, i especialment la *Carta Europea de les llengües regionals o minoritàries*, que assoleix el caràcter de convenció, segons acord del Consell de Ministres de 5 de novembre de 1992, que en propugna:
 - a) L'ús en la publicació de textos legislatius, la justícia i l'administració.
 - b) La presència en els serveis públics, els patronímics, els mitjans de comunicació i la vida econòmica i social.
 - c) Els intercanvis transfronterers, amb especial referència a la recepció directa de les emissions de ràdio i de televisió dels països veïns en una llengua parlada en una forma idèntica o propera d'una llengua regional o minoritària, i al foment dels acords bilaterals o multilaterals que tractin d'afavorir els contactes entre persones que parlen la mateixa llengua.

3. En allò que respecta al **Parlament Europeu**:

- La *Carta comunitària de les llengües i cultures regionals i la Carta dels drets de les minories ètniques*, de 18 d'octubre de 1981, que reclama:

- a) No solament l'ensenyament de les llengües i de les cultures regionals, des de l'escola maternal a la universitat, sinó, a més, l'ensenyament en les llengües regionals.
 - b) El seu accés a la ràdio i a la televisió locals.
 - c) Que es garanteixi la possibilitat d'expressar-s'hi, especialment en les relacions amb els representants dels poders públics i davant els òrgans judicials.
- A més, les resolucions *Sobre les llengües i les cultures minoritàries*, d'11 de febrer de 1983, *Sobre les llengües i les cultures de les minories regionals i ètniques de la Comunitat europea*, de 30 d'octubre de 1987; *Sobre la comunicació de la Comissió, relativa a les noves perspectives per a l'acció de la Comunitat en el domini cultural*, de 21 de gener de 1993, i *Sobre les minories lingüístiques i culturals dins de la Comunitat Europea*, de 9 de febrer de 1994.

4. En allò que respecta a acords de les **Nacions Unides**:

- La *Declaració universal dels drets de l'home*, aprovada per l'Assemblea General el 10 de desembre de 1948, que afirma que tothom pot fer prevaler els drets i les llibertats que es reconeixen en ella, sense distinció de cap mena, entre altres referències, per raó de llengua.
- El *Pacte sobre drets civils i polítics*, aprovat per la mateixa Assemblea General el 16 de desembre de 1966, que indica que les persones que pertanyen a minories lingüístiques no poden ser privades del dret a emprar la seva pròpia llengua.
- La *Declaració dels drets de les persones pertanyents a minories nacionals o ètniques, religioses o lingüístiques*, aprovada també per l'Assemblea General el 18 de desembre de 1992, que estableix que els estats han de prendre les mesures apropiades per tal que aquelles tinguin la possibilitat d'aprendre llur llengua materna o de rebre una instrucció en ella i han d'encoratjar el coneixement de la història, les tradicions, la llengua i la cultura de les minories que viuen en els seus territoris.

I, quant a la petició que es fa a l'Estat espanyol en relació a la llengua catalana, sempre des d'un punt de vista jurídic, s'ha de tenir en compte la resolució del Parlament de Europeu A3-169/90, d'11 de setembre de 1990, *Sobre la situació de les llengües a la comunitat i la de la llengua catalana*.

III

SOL·LICITUDS

Sense trencar amb un dret internacional que s'està establint per tal de reconèixer a totes les comunitats lingüístiques el dret a llur pròpia cultura, però tenint en compte els antecedents històrics particulars i vista la gran injustícia que les ha colpit, les institucions culturals catalanes i occitanes que organitzen l'Eurocongrés 2000 es creuen amb el dret de demanar per part seva:

1. A la Comissió Europea i als organismes internacionals pertinents, el ple reconeixement i el suport a les dues cultures emparentades i aliades i a les institucions que podrien crear conjuntament;
2. A l'Estat francès, el caràcter de llengua d'ús oficial per al català, amb l'ensenyament públic de la llengua a tots els nivells i el foment del seu ús social i administratiu, de forma que arribi a tenir un grau de reconeixement equiparable amb el que ja té a l'Estat espanyol;
3. A l'Estat francès, tenint en compte l'alta importància històrica i cultural de la llengua occitana a l'àrea europea i dins del territori francès, una planificació lingüística per a ella segons el model català per a les regions on s'usa;
4. A l'Estat italià, l'acceleració de les mesures de normalització del català i de l'occità en els territoris on s'empren;
5. A l'Estat espanyol, tenint en compte la importància del català dins el conjunt dels idiomes europeus, tant a nivell demogràfic com pel que fa a l'ús social de la llengua i l'oficialitat que té en el seu territori, la sol·licitud formal del seu reconeixement com a llengua oficial de la Unió Europea.

Signants:

Joan Triadú

Robert Lafont

Presidents de l'Eurocongrés

Denis Mallet

Joan Amorós i Pla

Directors Executius Generals

Josep M. Puig Salellas

President del Subàmbit de Dret

Perpinyà, 14 de setembre de 2001